

Klawesyn

To przodek fortepianu, zewnątrznie nieco do niego podobny, o kształcie porównywanym do wielkiego skrzydła.

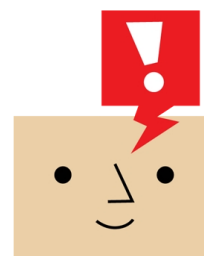

Wewnątrz pudła rezonansowego, często bogato zdobionego, na drewnianej ramie zamocowane są struny. Jednak w przeciwieństwie do fortepianu, pobudzenie strun dokonuje się nie poprzez uderzenia młoteczkami, ale szarpnięciami plektronem, który jest połączony mechanizmem osiowym z klawiaturą. Gdy grający naciska klawisz, plektron (piórko albo kolec) zaczepia o strunę. Po zwolnieniu klawisza powraca ono do pozycji wyjściowej, a struna jest tłumiona. Klawesyn ma często więcej niż jedną klawiaturę, dwa lub więcej rzędów strun (naciągów), a także – podobnie jak organy – jest wyposażony w dźwignie rejestrowe (uruchamiane ręcznie, ale też kolanem lub stopą), związane z głosami o różnej barwie.

Do budowy pudła klawesynu używa się wielu rodzajów drewna, od egzotycznych afrykańskich gatunków po europejską lipę, klon czy dąb. W środku pudła umieszczone są cztery rzędy skoczków, czyli drewnianych płytek z zapadkami, na których mocuje się piórka. Kolce te robi się np. ze strosiny pióra ptasiego, skóry lub plastiku. Od rodzaju tego materiału oraz od miejsca szarpnięcia struny zależy barwa klawesynu.

Historia klawesynu obejmuje różne typy instrumentów oraz szkoły ich budowania, które istniały w wielu krajach europejskich w różnym czasie. Instrumenty te były też odmiennie nazywane, jak np. klawicyterium, wirginał i szpinet. Najstarszy instrument z tej grupy powstał w XIV wieku, natomiast najstarsze zachowane do dziś instrumenty zbudowane były we Włoszech w XVI wieku. Między XVI a XVIII wiekiem klawesyn przeszedł znaczącą ewolucję techniczną i stał się jednym z najważniejszych europejskich instrumentów muzycznych. Większość wielkich kompozytorów barokowych grała i pisała muzykę na klawesyn. Potem stracił na znaczeniu, gdyż popularnością przyćmił go fortepian. Dopiero pod koniec XIX wieku nastąpiło wielkie odrodzenie klawesynu, które trwa do dziś, gdyż instrument ten jest wykorzystywany zarówno w wykonaniach muzyki dawnej, ale znajduje również nowe, awangardowe zastosowania.

- Jedną z przyczyn przegranej klawesynu w rywalizacji z fortepianem były jego ograniczone możliwości dynamiczne, czyli trudności w różnicowaniu dźwięków głośnych i cichych. Miał jednak piękny ton, a kompozytorzy pisali na niego muzykę pełną tryli i innych ornamentów.
- Szpinet to mała odmiana klawesynu, którego struny biegną pod kątem do klawiszy. Klawicyterium to klawesyn z pionowo, jak w pianinie, ustawionymi strunami, natomiast wirginał miał prostokątną, skrzyniową obudowę (bez nóg) ze strunami biegnącymi niemal równoległe do klawiatury.

W XVII w. i pierwszej połowie XVIII wieku klawesyn wykorzystywany był w orkiestrze, realizując bardzo ważną partię basu cyfrowanego.